

KONEC TEDNA V IRANSKIH GORAH

ANDREJ STRITAR

Septembra 1992 sem dva tedna predaval v Teheranu, glavnem mestu Irana (tam pišejo Teheran, ne pa Teheran, kot smo bili navajeni pri nas). Službene obveznosti sem želel popestriti tudi z obiskom tamkajšnjih gora. Na razpolago sem imel le proste dneve ob koncu tedna, kar je v tej islamski državi od srede popoldne do petka zvečer. Kaj bi lahko iztržil v tako kratkem času? Slišal sem že za Damavand, 5671 metrov visok ugasli vulkan, ki so ga Slovenci in Slovenke že obiskovali. Zame je bil to previsok zalogaj za dva dni. Pri izbiri mi je zato pomagala knjiga **Michaela R. Kelseya** »Climbers and Hikers Guide to the Worlds Mountains«, kjer so kratko in jedrnatno na podlagi osebnih izkušenj opisane glavne gorske skupine v Iranu (poleg skoraj petsto gora druge po svetu). Tako sem že ob prihodu v to deželo vedel, da so najprimernejši tri- in štiritisočaki v gorski verigi Alborz, ki se vleče južno ob obali Kaspijskega jezera in pod katero na južni strani leži Teheran. Marsikateri bi bil prav privlačen cilj, primeren tudi za »podvig« ob koncu tedna.

Naključje je pomagalo, da so se mi načrti uresničili lepše, kot sem lahko pričakoval. Že ob prihodu sem prizadevnim organizatorjem tečaja razložil svoje želje. Obljubili so, da mi bodo na vsak način skušali ustreči in me bodo v četrtek peljali v gore. Prepričan pa sem bil, da to ne bi bilo »tisto pravo«. Tudi pri nas bi tujca s podobnimi željami peljali le na Bled ali največ na Vršič. Že drugi dan pa sem v pogovoru s svojimi študenti med odmorom odkril, da je eden med njimi predsednik Tehranskega planinskega društva. Takoj je bil za to, da me čez vikend popelje v gore. Hitro sva določila cilj: gorska skupina pod goro Alam Kuh (h v Kuh se ne izgovori – 4845 m). Kelsey v svoji knjigi piše, da je to eno od najlepših območij v Iranu. **Mohsen**, moj novi gorniški prijatelj, mi je to takoj pritrnil. Vodja tečaja nam je odobril uporabo službenega avta z voznikom, pridružil se nam je še Mohsenov prijatelj **Mohamad** in v sredo popoldne smo se takoj po koncu predavanja odpeljali z nabitim polnim renaultom 5.

POGORJE ALBORZ

Gorovje Alborz ločuje subtropsko območje ob obalah Kaspijskega jezera od puščavsko suhe, okoli 1000 metrov visoke planote na južni strani. Dolgo je približno 300 kilometrov, široko pa ponekod do 100 kilometrov. Teheran leži na njegovih južnih obronkih in se razteza od višine

1100 do 1700 metrov. Nad najvišjimi predmestji se pobočje strmeje vzpne proti 3933 metrov visokemu Towchalu. Na višino 3750 metrov je celo speljana kabinska žičnica, podobna naši kaninski. Vendar te gore niso pretirano privlačne. Njihova pobočja so gola, povsod sta le kamenje in pesek.

Namenjeni smo bili približno 200 kilometrov daleč na severno, kaspijsko stran gorovja. Najprej smo se peljali nekaj 10 kilometrov proti zahodu do mesta Karaj, kjer smo zavili na sever po dolini reke z enakim imenom. Cesta je dobra, promet pa zelo gost. Zame je bila vožnja prava dogodivščina, saj so prometne navade tu precej bolj »divje« od naših doma. Varnostnih pasov v avtomobilih nimajo. Med hitrim prehitovanjem v škarje ali ostrim zavijanjem na ovinkih sem se krčevito držal za ročico nad vrati, hkrati pa pritiskal z nogo ob tla na »zavoro«, ki sem si jo močno želel. Priznati pa moram, da je bil **Amir**, naš voznik, mojster svojega poklica in nas je varno pripeljal tja in nazaj. Na povratku pa smo zamudili še veliko resnejšo cestno dogodivščino. V časopisu sem kasneje prebral, da je na tej cesti tisto popoldne, ko smo se vračali, pet oboževanih afganistanskih beguncev ustavilo 50 avtomobilov, pokradlo vse dragocenosti in nagnalo potnike naprej peš. Zgrešili smo se le za kako uro! Pa tako so mi zatrjevali, da se v Iranu zaradi izredno strogih islamskih zakonov kriminala ni treba bati!

Do noči smo se pripeljali pred predor pod prelazom na višini 2500 metrov. Ker je zelo ozek in enosmeren, smo morali čakati kar tričetrt ure, da smo prišli skozenj. Na nasprotni, severni strani smo se zato spuščali že v temi. Ob enajstih ponoči smo prispeli do našega izhodišča, do vasice Rudbarak. V njej ima na višini približno 1500 metrov iranska planinska zveza velik počitniški dom, kjer smo prespali.

VZPON DO KOČE

Zjutraj sem se prebudil v gorski dolini, mnogo lepši od pustih pobočij nad Teheranom. Gozdovi in trave so spominjali na Alpe. Daleč nad koncem doline so se vzdigovali vrhovi okoli Alam Kuha, kamor smo bili namenjeni. Z avtom smo si pomagali še nekaj kilometrov po vedno slabši cesti. Medtem ko smo trije že hodili po slabem kolovozu ob njem, je Amir še peljal našo prtljago. Med iranskimi besedami sem vedno pogosteje razbiral ime šefa, ki nam je odobril uporabo službenega avta. V zadnjem klancu se je ubogi renault 5 tudi meni že

zasmilil. Pripeljal je do majhne kolibe na planini, kjer nam je prijazen možakar postregel z dobrim iranskim čajem. Končno smo oprtali nahrbtnike in krenili peš. Moji prijatelji so se čudili mojemu majhnemu nahrbtniku, jaz pa njihovim »omaram«. V stabilnem iranskem vremenu sem namreč nosil le najnujnejšo obleko, spalno vrečo, ki mi jo je posodil Mohsen, in malo živeža za zvečer in naslednji dan. Toda kmalu sem ugotovil, da je ravno hrana mojim prijateljem pošteno otežila tovor. Popoldne, zvečer in zjutraj so kuhali, jedli, spet kuhali in spet jedli. S seboj so nosili dva plinska kuhalnika, več kosov posode in večje količine že doma pripravljenih jedi. Polni želodci so jim bili pomemben cilj izleta.

V spodnjem delu doline smo šli mimo dveh zanimivih ovčjih in kozjih planin, kjer pastirji živijo v skromnih kamnitih kolibah skorajda brez strehe. Pot se je nato zagrizla v strmino. Nekaj ur smo se dvigovali pod veliko ledeniško moreno. Hodili smo po dobro uhojeni poti, ki ji očitno ne manjka obiska. Na višini 3300 metrov smo na vrhu morenskega praga končno zagledali naš cilj, kočo Sarchal, nad njo pa tudi najvišja vrhova v skupini, Alam Kuh in Takht,e Soleyman (4650 m). Kljub višinam, ki celo presega Mont Blanc, so gore podobne našim dvatisočakom. Večjih ledenikov ni. Največji je pod severno steno Alam Kuha. Za obisk zadostuje oprema, ki jo pri nas uporabljamo poleti. Kamenina je granit, nekaj zelenja pa bistveno prispeva k prikupnosti pokrajine.

Alam Kuh je ponos iranskih planincev. Damavand ga po višini resda precej presega, vendar je le dolgočasen vulkanski stožec. Tu pa si sredi razgibanih gora. Severna stena Alam Kuha je dobila že različne pridevnike, med katerimi naredi najgloblji vtis tisti o najmogoč-

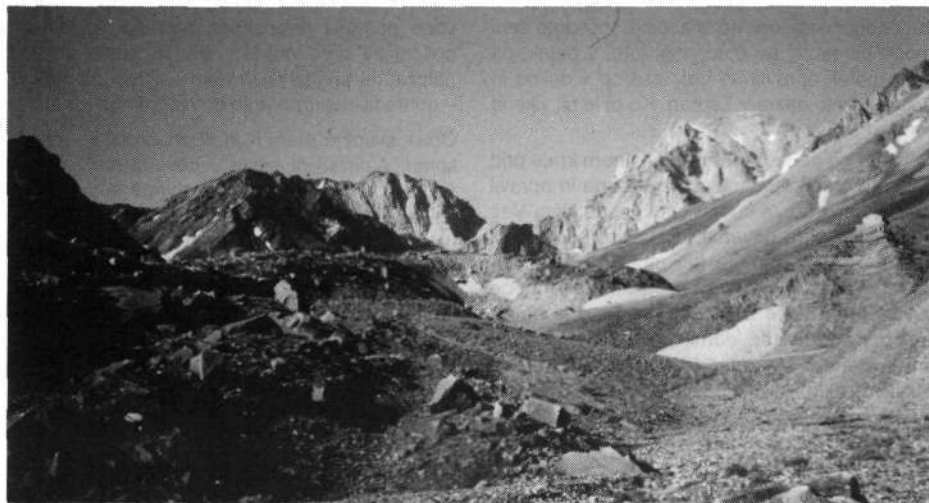
nejši steni v Aziji izven Himalaje. Kelsey piše, da je visoka 1000 metrov, vendar sem sam s svojim višinometrom ugotovil, da toliko ne more imeti. To so mi kasneje potrdili na planinski zvezi Irana, kjer sem dobil tudi skico smeri v njej. Težav je za približno 500 višinskih metrov. V njej je plezalo že nekaj tujih odprav. Doživela je tudi že zimski vzpon. Njena strma podoba nad dolino Alamchal je gotovo najbolj privlačen pogled v celotnem gorovju.

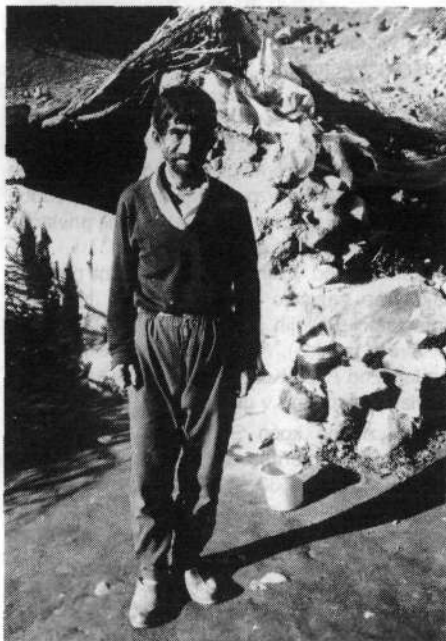
Severni sosed Takht,e Soleyman (ni pomota, takó ime zapišejo Iranci, ki imajo težave s transkripcijo svojih perzijskih besed iz njihove pisave v latinico). Nima stene, je pa po obliki še lepši od Alam Kuha. Drugi vrhovi so le manj privlačne vzpetine v grebenih.

Veliko zidano kočo Sarchal so postavili na pobočju nad moreno na višini približno 3600 metrov. V njej je 30 do 40 ležišč brez odej in brez oskrbnika. Voda je ob njej. Pred njo je velika razgledna terasa, zelo primeren kraj za popoldansko posedanje po dolgem dostopu. Povedali so mi, da ima njihova planinska zveza po teh gorah še nekaj manjših zavetišč. Na južni strani Alam Kuha sta visoko pod vrhom še dva kovinska bivaka, ki sta po opisu sodeč podobna našim. Tudi pod severno steno je zidano zavetišče, ki pa je, žal, podrto. Zamenjali ga bodo s kovinskim bivalnikom.

Takoj po prihodu smo se prvič lotili kuhanja. Mohamad je grel svojo veliko posodo, polno riža z okusno prikuho, Mohsen pa je prispeval iz svojega nahrbtnika še nekaj zame prav nenavadnih dobrot. Obred kosila smo opravili »po turško«, sedeč na preprogi, razgrnjeni na terasi, in je trajal nenavadno dolgo. Šele ko smo končali, sva se z Mohsenom odpravila na popoldanski sprehod še naprej v dolino Alamchal proti steni Alam Kuha. Mohamad in Amir sta ostala v koči.

Alam Kuh (na sredini) in Takht,e Soleyman (desno) nad dolino Sarchal

Prijazen možakar nam je pred svojo čajnico postregel z dobrim iranskim čajem

OBRED POD STENO

Kmalu za kočo sva zgrešila z možici dobro označeno stezo in se precej časa mučila prek nametanih balvanov sredi morene. V dveh urah sva prišla na višino približno 4000 metrov sredi doline Alamchal. Zaradi pozne ure sva izbrala to točko za končni cilj najinega izleta. Do vrha Alam Kuha me je ločilo še dobrih osemsto višinskih metrov. Najlažji pristop je speljan prek vzhodnega grebena na južno stran in po njej brez posebnih težav na vrh. Potreboval bi vsaj še tri do štiri ure. Za ta dan sem bil že prepozen, žal pa tudi naslednji ne bi zneslo. V soboto sem moral biti nazaj pri študentih, jutri, v petek, pa smo morali opraviti še dolg sestop v dolino in dolgo vožnjo nazaj v Tehran. Ko bi le bil vikend en dan daljši!

Mohsen pa se je na tem veličastnem kraju pod severno steno spomnil svojega boga in opravil obred, ki mi bo za vedno ostal v spominu. Ves navdušen mi je povedal, da danes še ni molil in me vprašal, če me kaj moti, če to opravi sedaj. Poiskal je najbližji sneg in si umil noge v vodi, ki je tekla iz njega. Potem si je na tla razgrnil anorak, se obrnil proti jugozahodu v smeri stene in Meke ter pričel svoj muslimanski obred. Kakih pet minut je bil zamaknjen v svojem pogovoru z Alahom. Čutil sem, kako mu je tu, 4000 metrov visoko, še veliko bližje kot kjerkoli v dolini.

V kočo je že v trdi temi prišlo še šest domači-

nov, ki so se na poti čez neki stranski prelaz temeljito zgubili. V dolini so zgrešili odcep »svoje« doline in zašli nekam visoko nad kočo, kjer niso mogli čez greben. Tako se je moja iranska družba bistveno povečala. Opremljeni so bili prav nenavadno. Prtljajo so nosili kar v velikih plastičnih vrečah, obešenih čez ramo. Na srečo so imeli tudi odeje, tako da so noč lahko prespali brez pretiranega prezebanja. Mi pa smo pred spanjem seveda spet – kuhali. Teme se nam ni bilo treba bati, saj so moji prijatelji prinesli tudi spodobno težko plinsko svetilko.

V čudovitem jutru smo, žal, morali v dolino. Prej smo seveda – jedli. Med sestopom sem imel priložnost videti, kako v gore hodijo Iranke. Islamski režim v Iranu nalaga vsem ženskam, tudi tujkam, da imajo vedno zakrite lase in da nosijo črne halje, ki segajo do tal. V štirinajstih dneh resnično nisem videl ženskih las. Menda za to skrbijo strogi varuhi reda, ki patrolirajo po javnih krajih in odpeljejo vsako, ki si drzne kršiti to pravilo. Na poti navzdol nam je naproti prišel možki, ki nam je napovedal večjo skupino žensk za njim. Zelo me je zanimalo, če se tu, vsaj pet ur od najbližje ceste, tudi držijo teh pravil. Se! Vse so bile zavite v rute in vse so bile v črnih haljah do tal! Čez halje pa so nekatere imele tudi nahrbtnike.

Med sestopom sem resnično užival v vsakem koraku v teh privlačnih gorah, naš voznik Amir, ki je bil tokrat prvič v gorah, pa je z vsakim korakom bolj trpel. Prejšnji dan je zbiral zadnje kaplje moči, da je prišel do koč, danes pa so ga nesramno ožulili gorski čevlji, ki mu jih je posodil Mohsen. Prelepil sem mu noge z obliži, menjavali smo čevlje, na koncu pa je hodil kar v natikačih, ki jih je Mohsen nosil s sabo za hojo po koči. Kljub temu je pogumno prišel do ceste pri najvišji planini. Tam se nam je sreča nasmehnila. Ko smo prikorakali do mesta, kjer kolovoz prečka hudournik, je neki land rover iz vode potegnili terenskega nissana, ki je tam obtičal že pred nekaj urami. Prijazno so nas naložili na prtljažnik in nam – zlasti pa Amirju – prihranili dveurno hojo do njegovega renaulta.

Obisk skupine Alam Kuh bi priporočil še marsikomu. Alpinisti bi lahko v severni steni odkrili še kako priložnost za prvenstvene letne podvige, pozimi pa je – razen ene smeri – stena še deviška. Gorniški potepuhi pa bi lahko v Iranu, točneje v pogorju Alborz, izpeljali zelo lep štirinajstdnevni trekking. V koči Sarchal in v počitniškem domu v dolini bi lahko preživel ves teden. Obiskali bi Alam Kuh in Takht, e Soleyman. Naslednji teden bi se vzpeli še na Damavand, ki je po višini zelo privlačen, vzpon pa je nezahteven. Tudi na njem je nekaj koč in zavetišč. Žal pa bo za kaj takega treba počakati, da se v Iranu malo bolj odprejo za obisk tujcev. Kot turist se danes tja skorajda ne da priti.